

עין משפט נר מצוה

זו א מיי פֿיך מהלכות ערנין הלכה די:

זו ב מיי פֿיי מהלכות שמטה ויבנה הלכה טו:

ג [מיי] שס ופיט'ר ה' ד טוטיע' ח'מט סי' סו פטי' לן:

יז ד מיי שס פֿי"ה הלכה די:

יח ה מיי פֿי"ו מהלכות ערנין הלכה די:

ו [מיי] שס הלכה אן:

יט ד מיי שס הלכה יא:

כ ה מיי שס הלכה יב:

כא ט מיי שס הלכה יג:

י [מיי] שס הלכה דין:

תורה אור השלם

- ותקנה השהה בצאתו ביבול קדש לין בשדה חרמם לבתן תקנה אָתוֹנהּ. ויקרא כז כא
- ואם אין לאיש גאל לקשיב ראשם אליו קאשם המושב לין לבתן מלבד איל הכפרים אשר יכפר בו עליו: במדבר ה ח
- מקץ שבע שנים תעשה שמיטה: ותרבעתך שופר תורעה בחודש השביעי בשנה לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם: ויקרא כה ט
- ואם אין לך חרם אשר יקריב: איש לין מבל אשר לו מאדם ובחמקה ומשדה אָתוֹנהּ לא יקרב ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא לין: ויקרא כז כב

שינויי נוסחאות

אָן הרי. סִפֵּה הוּא אומר כנסתן (ש"ס). בן אִלִּיר חייא. ינא אִלִּיר חסדא די אמי נטמיה דחליפא (ש"ס). אָלָה שְׁתִּיבַת מַלְאָכָהּ ושבועיות נספס כמאי אלא שיובל אִדְרַבָּה (ש"ס). זן הוּא אלא אִלִּיר חֵטְא דְּנִפְלִיר בִּילּוּטִי, זן לָלֵה מְקִישׁ אִיתְרו אומר מִדִּי' אָלָה נִתְבַּיִת לִכְנִיס וּמִתְנִיב תַּמְרוֹת נִמְתָּן] דְּכִיָּה טָן טָנִן דְּמִיָּה וְאִם נִכְבֵּה טָנִן אִלִּיר נִדְּבַחַת (ש"ס). טן אִתְּיָע שְׁאִינִי רִשִׁי. מִיָּי שְׁאִינִי חֵיבִיב וּמִתְנִיב אִתְּיָע נִמְתָּן וְכֵן דְּכִיָּה רִשִׁי זָזִל (ש"ס). זן מִדִּי' לֵהּ. לִכְתּוֹן. אָלָסֵס הַמּוֹשֵׁב כִּסֵּי אִין אָן קָן אִלִּיר שְׁאִין לוֹ גּוֹאֲלִין כִּלְזִי' אָלָה הַגֵּר מִשְׁלֵם (ש"ס). זן מִתְנִיב אִתְּיָע וּבִיבִיל הַתַּחְלִילָה (ש"ס). זן לָלֵה גּוֹסֵס אַחֲרֵיהֶם (ש"ס). טוֹן דִּימִיָּה הוּא [וּסְפִירָה] (ש"ס). טוֹן וְהוּא הִיא דִּרְשָׁלִי לָטוֹן מִיָּי דִּמְתַּמְנִיג' נִגְשֵׁה רִשִׁי (ש"ס). זן כִּסֵּן דִּמִּיָּה דִּימִי' (ש"ס). זן חוּי זָקִי, זן תְּרוּמוֹתֶיהָ בִּשְׁכּוֹר וְאִשְׁתָּהּ לָלֵה שְׁקִיל לֵה צִמּוּתָהּ (ש"ס). זן לִמְמַר כְּבִנּוּ אוֹ לָבֵן כִּטּוּ (ש"ס).

שיטה מקובצת

קנאו. עיי' תוס' מנחות דף ע"ב ע"א (ד"ה וקצ"ה) וליקיש פטלשלי' אִקְרָקְעוּתִי. עיי' תוס' המורה דף ל"ב ע"א (ד"ה חומי כהנים): ר' יהודה בן בריהא ג"כ תוס' המורה דף כ"ב ע"א (ד"ה חרם): סתם חרמים אִבְרִין תבין. וקשה קרא דכל חרם בישראל לך יהיה דמשמע סתם חרמים לכהנים מאי קעביר, דהתמננ' נגשה רשאי (ש"ס). זן כִּסֵּן דִּמִּיָּה דִימִי' (ש"ס). זן חוּי זָקִי, זן תְּרוּמוֹתֶיהָ בִּשְׁכּוֹר וְאִשְׁתָּהּ לָלֵה שְׁקִיל לֵה צִמּוּתָהּ (ש"ס). זן לִמְמַר כְּבִנּוּ אוֹ לָבֵן כִּטּוּ (ש"ס).

כה:

שדרה היוצאה לבהנים ביובלֿ גותנין (פמי) [פֿמשמר] שפגע בו יובלֿ.
האי מלתא אינו מן הכרייתא אלא ממילתא דרבי

חייא בר אבין אמר רב חסדא: **בבאן** רבא מקיש. וא"ת הא דאמרן לעיל בשלמא כהנים אין מחרימין דחרמים שלהם והלא שדה

חרמים כריך ליתנם לכהן שצאותו

משמר וא"כ אם חרמים כהן שדחו אס אינו משמרתו אמאי אינו כריך

ליתנה לכהן שצאותו משמר וז"ל דלריומא דמילתא אמר הכי שהרי אס חרמים כהן שדחו אינו חרס דכתיב אחות עולם הוא להם ואע"ג דגבי לויס הוא דכתיב מסתמא לכהנים נמי

הכי הוא ואס חרמים הכהן מטלטלים למאן דמקיש פשיטא דאינו יכול להחרים ואפילו למאן דלא מקיש חרמים שלהן כדאמרן נותנו לכל כהן שירלה וניחא נמי הא דאמר לעיל ורבי שמעון בשלמא כהנים כדאמרן ומסוס מטלטלין הוא דאמר הכי אע"ג דאין מקיש מ"מ חרמים שלהם אכל דקרקעות אחות עולם דכתיב גבי לויס ה"ה לכהנים כן:

חרמי כהנים. פי' חרמים (ליתן) הניתנים לכהנים אין להן פדיון דכתיב (ויקרא טו) לא ימכר ולא יגאל וע"כ בחרמי כהנים איירי אע"ג דסתמא כתיב דאי בחרמי דזק הבית פשיטא דנפדין הן כדי לעשות מהן זרכי דזק הבית: **אומדין** במה אדם רוצה ליתן בשור זה להעלותו עולה אע"פ שאינו רשאי. (ליתן) פירוש שאינו חייב כמו נושה דמתגרמין רשאי כן פירש"י ולפ"ז אומר הרב רבי יעקב בר שמואל הא דליתא בפ"ק קדושין (דף גה. ושם) אין צעלי אומניות רשאין לעמוד בפני תלמידי חכמים גשעה שעוסקים במלאכתן מיירי אפילו בעסקין במלאכתם ורשאין ר"ל חייבין כמו אע"פ שאינו רשאי דהכל ר"ל אע"פ שאינו חייב ואי מיירי במלאכת אחרים ינחל למימר רשאין ממש ז' **לבן** בתו או לבן אחותו בהן. ולא מצי למימר כן לבן בנו או לבן אחיו דכיון דמוציא ליה הוי ליה ככהן המסייע צבית הגרנות כדאיתא בפ' עד כמה (בכורות כו:) וכן פירש"י: שקול

רוצה ליתן בשור זה להעלותו עולה וכן תם בין בעל מום מחרימין אותו וכיצד פודים אותו אומדין כמה אדם רוצה ליתן בבכור זה ליתנו לבן בתו או לבן אחותו: גמ'

המקדיש שדהו פרק שמיני ערכין

לך יהיה. לאהרן קאמר ליה רחמנא וכל זרעו ככלל (א) : פ האשם המושב לה' לנסן. בגול הגר הכתוב מדבר שהרי בישראל אין לך אדם יאן מישראל שאין לו גואלין אלא הגול את הגר ונשבע והודה ואחר כך מת יאן משלם קרן וחומש לכהן ואשם למזבח ואמרין צפרק

הגול צצ"ק (דף קי.) האשם זה הקרן המושב זה החומש מלבד איל הכיפורים זה איל אשם שמציא על שצועת שקר שנשבע: הרי צבאן שצאותו משמר. דה"ק קרא שלכהן המכפר צו צאל הכפורים יהא קרן וחומש: שדה פינאסא כו'. רב חייא בר אבין קאמר לה: פגע צו. יוצל בשבת דמשמרות מתחלפות וכל צו ו' יוס הכיפורים צו ציוס לאזוי יתן: **למשמר** פינאס. שצרכומו התחיל היוצל אמת. א"ר נחמן בר יצחק סני"ה. דבתר התמלה אולינן: **נמאסא אומר**. הואיל ושנת מ"ט התחיל שביעית ושנה של אחריה יוצל: אחד יוצל ואחד שביעית משמעין לאחד. ציוס אחד שביעית משמטת הלואת כספים ויצל מכירת קרקעות אלא שיוצל כו': אדרבה. טעמא דשניהם משמענים ציוס אחד מנש"ה דשביעית נספוס יאן ויוצל בתחילתו דהשתא אשתמחא דיצין [השמעות] של ערב שנת יוצל נפקא שביעית וההיא שעמא תרוייהו משמעין: אלא. תני הכי משמעין כלאמר ופניו שיוצל בתחילתו ושביעית נספוס: דרבי ישמעאל צפרק קמא דר"ה (דף טו:): **שעטס חוקים** **צר צילוט**. להא דרב חייא בר אבין: **וליקוש מעלטלין**. דחרס: **לקרקעות**. דחרס דהא איתקיש דכתיב ז' מכל אשר לו ומסדה לחמותו ולימא דליתמו נמי ממלטלין לכהן שצאותו משמר: לאו סנאי היא. ר' יהודה ור"ש אפליגי לעיל [ע"פ א'] צהא דרבי יהודה מקיש ור"ש לא מקיש: **בתנאי** **חרמי** **כהנים**. חרמים שהחרים כדי לתתם לכהן אין להם פדיון דכתיב (ויקרא טו) אין ימכר ולא יגאל אכל חרמים דזק הבית יא שדה פדיון דלדעתא דהכי אחרמיניהו דהא אין ראוי לצדק הבית אלא מעות: **שחל חרסם על קדשי קדשים כו'**. דמפרש מחרים אדם את קדשו וכו' והיאך מוחרמים והלא אינו שלו אלא אס נדר הן דלמחר הרי עלי עולה והפריש צהמה לגדרו ואחר כך החרמיה הואיל והוא חייב בצלחרימה אס מתה או נגנזה נמאסת שלו היא והוא נותן כל דמיא לכהן ואת הצהמה

היא דלינו חייב בצלחרימה אס היתה מתה ור' שמעון לא מקיש) ור' חייא סבר לה כמאן דלא מקיש: **בתנאי**. חרמי כהנים. שישראל מחרים לדעת שיבוא ליה כהן: אין להם פדיון. אלא ליתנם לכהן כדכתיב כל חרם בישראל לך יהיה: **סתם חרמים**. שלא חזקיר בהן: **שחל חרסם על קדשי קדשים ועל קדשים קלים**. כיצד כדמפרש לקמן לא שיהא יכול להתפיש את עצמן לשלום חרם או לשלום ובח אחר דאין הקדש חל על הקדשים אלא כדמפרש: **בחרים אדם את קדשיו בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים**. אמר גרם. שחויב באחריותו שאמר עלי נותן דמיהם לכהנים מפני שהחרימן וכן עצמן אינן לשלום חרם אלא קרבין לשלם חובותו ואם הם נדבה שאינו חייב באחריותו לא חשיבא כממונו ואין נותן לכהנים בשביל החרם אלא שותבה מה שהוא רשאי ליטול הימנה שותב תנאה ומפרש כיצד נותן את שותבה **אמר שור זה עולת דלא אמר עלי דאינו חייב באחריותו ואח"כ אמר הרי הוא חרם אסדרים כמה אדם כו'**. וצ"ל נדבה הוא ואין חייב באחריותה אכתי אדם שאינו מחוייב עולה אי משכח לה בזול יקנה אותה ואתה אחריותה היו עלי נותן אותן דמים. פירוש אחר אומדין כמה אדם כהן שאינו ממשמר לה שנוכר

וחרושה מתחילת שביעית משמטין: דבתיב מקין **שבע שנים**. בסופה תעשה שמטה וזה דבר השמטה וגו': **אלא יובל בתחלתה**. כיום הכפורים תחיל יובל והיאך משמטין כאחד חורי עשרה ימים הם בין סוף שביעית לתחילת היובל: [ואם כני. משמעטין כאחד.] **ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא** [הוא] **שקעה חזקיה בר ביילוי**. לאה דאמר חייא בר אבין: **אמריה קמיה דרבי אבהו**. אמר ליה אמאי אמר נותן לכל כהן שירצה ולקיש פטלשלין לקרקעות [וליתנן לכהן שבאותו משמר]: **לאו תנא**. היא [דרכי יהודה מקיש מטלטלי לקרקעות ור' שמעון לא מקיש] ור' חייא סבר לה כמאן דלא מקיש: **בתנאי**. חרמי כהנים. שישראל מחרים לדעת שיבוא ליה כהן: אין להם פדיון. אלא ליתנם לכהן כדכתיב כל חרם בישראל לך יהיה: **סתם חרמים**. שלא חזקיר בהן: **שחל חרסם על קדשי קדשים ועל קדשים קלים**. כיצד כדמפרש לקמן לא שיהא יכול להתפיש את עצמן לשלום חרם או לשלום ובח אחר דאין הקדש חל על הקדשים אלא כדמפרש: **בחרים אדם את קדשיו בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים**. אמר גרם. שחויב באחריותו שאמר עלי נותן דמיהם לכהנים מפני שהחרימן וכן עצמן אינן לשלום חרם אלא קרבין לשלם חובותו ואם הם נדבה שאינו חייב באחריותו לא חשיבא כממונו ואין נותן לכהנים בשביל החרם אלא שותבה מה שהוא רשאי ליטול הימנה שותב תנאה ומפרש כיצד נותן את שותבה **אמר שור זה עולת דלא אמר עלי דאינו חייב באחריותו ואח"כ אמר הרי הוא חרם אסדרים כמה אדם כו'**. וצ"ל נדבה הוא ואין חייב באחריותה אכתי אדם שאינו מחוייב עולה אי משכח לה בזול יקנה אותה ואתה אחריותה היו עלי נותן אותן דמים. פירוש אחר אומדין כמה אדם כהן שאינו ממשמר לה שנוכר

רוצה ליתן להמתנבד בשור זה שימתן לו שיתנו לו להעלותו עולה בזמן משמרתו כדי שיזכר בעורו כמו שאותו חיה היה נותן לו כך וכך יתן זה והחרמיו לכהנים והור קדשי קדשים: [שאניו רשאי.] שאינו חייב כלום. [כלומר] כיון שאינו חייב באחריותו אינו נותן דמי כלול אלא שותב הנאתו כדאמרן: ובין קדשים קלים כיצד. חבבור שהוא בירשות ישראל בין הם ובין בעל כוון מחריטין אותו שותב הנאתו ולא דמי כלול מום מחריטין אותו שותב הנאתו כדאמרן: וביצד פורין אותו כלומר כיצד שמיין שותב הנאתו אומדיים כמה אדם מישיראל רוצה ליתן בבכור זה לבעליו שינתנו לבן בתו כהן או לבן אחותו כהן כן יתן זה והשרחריו לכהנים:

מסורת הש"ס

א) צ"ק קט: [מנחות מה:]
ב) [קדושין מ:] א) ג"ה טז,
ד) [תוס' ספ"ד תמורה ה,
ה) סנהדרין פמ:] ו) [גמל"מ שס בתקומת [הל' ערנין פ"ד הלכ"ד] האריך צבאור דברי רש"י,
ו) [ויקרא טו:] ח) שייך לךף כטז,
ט) [עיי' תוס' מולינ דג' ד"ה א'ין,]

הגהות הב"ח

ה) רש"י ד"ה ק' וכו' צכלל הס"ד ואח"כ מ"ה לה' לבתן האשם:

מוסף רש"י

קנאו השם. הקצ"ה, דכתיב המושב לה לנסן (ב"ק קט). לבתן שבאותו משמר. שחל כל להתכפר צו (שם). כשהוא אומר מלבד איל הכפורים. משמע למי שזה יתנו וזו יתנו, ואיל הכיפורים אין יכול להקריב אלא כהן שצאותו משמר, דכתיב (דברים יח) נדר ממכרתו על האלות, אני נשבע ואשם בשבתן (ב"ק שם). שיוכל בחחילתו. מתחילת השנה מיו"ט עדיום נפטרים וצדות חיות, והשמטה בסופה. שביעית לויס משמטת אלא כסופה. דכתיב (דברים טו) מקד שבע שנים. לטוף שבע שנים (קדושין טו). חרמי כהנים. חרמי יתאלת המינים לנסניס (תמורה ה). סתם חרמים לבדק הבית. ומועלין כהן (סנהדרין פג. טו). לכהנים. ואין מועלין בהם (שם). אם נדר נותן דמיהן. כלומר אס כנסמו צו יסוה נדר, כגון דלמחר הרי עלי עולה והפריש צו לגדרי, כיון דלא מתה או נגנזה חייב צלחרימה נמאס שכלה שלו ונטמן כל דמיא לגרסא הסאן, והוא הדין נמי לצדק הבית אס תמשים קדשי מוצא לצדק הבית, ואם נדבה נותן את שותבתו. דלא מתה אינו חייב בצלחרימה, נמאס שאין לו חלק כל אלא שותב הנאה, דרשאי ליטול דבר נמנע מישלאל תעבירו כדי שמתן עולתו ואת נחל כהן לכהנים כדי שיעול את העור, וכפי אותה שותב הנאה ימן לצדק הבית (תמורה כז).

רבינו גרשום

[דיתניא לה' לבתן. בגול הגר מישמעני דדרשי לקרא חבי אם אין] לאיש גואל דהיינו גר דאין לו גואלים): **אשר יכפר** בו עליו חוי אומר בבתן שבאותו משמר. שנוכר ומקריב קרבנות הביתו מדברי: נותנה למשמר שביעית משמטין כאחד. כלומר ששמיטתן פוגעין זה בזה לפי ששנת מ"ט היא שביעית ושנת ג' היא יובל אלא שהיובל משמט בתחילה ובשביעית בסופה: **אדרבה** **האי** **מושם** **חבי** **הוא**. כלומר טעמא מאי משמטין כאחד מפני שהשביעית משמטת בסופה לכספיים ויובל בתחילתה אלא תריץ הכי במקום אלא תני מפני שהיובל בתחילה כו'): **בשלמא** **שביעית משמטת בשופט**. בהשמטת כספים מיירי דאי בהשמטת קרקע לענין וריעה

הרא"ש זיל. וזיל הרי"ז זיל בגליון וקרא דכל חרם לך יהיה מוקי בשפרש לכהנים, וקרא דלא יגאל פ"ה בחומש דאיירי בחרמי כהנים ע"כ: **סתם חרמים אִבְתְּיָנִים שְׁנאמר** בשדה חרמם אִבְתָּן תהיה אחיות. תימה אמאי לא דרשי ליה מוכרתיב כל חרם בישראל לך יהיה, ויזיל משום דבהאי קרא כתיב בהדיא חרמם לכהן משמע להו מפורש טפי, וא"ת כיון דרבנן מוקמי קרא דכל חרם בישראל קדש קדשים להך דרשה שהחרם חל על קדשים מנא להו שאם החרים נכסים לבדק הבית שחלה קודשה עליהם בלשון חרם, ונראה לי משום דאין מקרא יוצא מידי פשוטו ופשטיה דקרא משמע שאם החרים נכסיו שהם קדושים, וא"ת לר' יהודה בן בתירא דאמר סתם חרמים לבדק הבית הא כתיב בקרא לא יגאל, ורש"י פי' בפרוש החומש דמוקי קרא דלא יגאל במפרש לכהנים. הרא"ש זיל: **שנאמר** **בשדה** **חרמם אִבְתָּן** תהיה. הא דלא מיתוי קרא דכל חרם בישראל משום דההוא מוקי במטלטלין או למדרש דהרי הן כחולין כשנתנה לכהן. הרי"ז זיל בגליון: **א"כ** **למה נאמר כל חרם קדש קדשים**. הקשה הר"ר אלתנן דבגמרא דרשין מניה דכל זמן שהן בירשות הבעלים הרי הם כהקדש לכל דבריהם ותרין דמפשטיה דקרא דכתיב קדש קדשים שמעין שהן כהקדש והן דרשה דרש מוכרתיב לה' דמשמע דחלין על דבר שהוא לה'. הרא"ש זיל: **בחרים אדם כו'**. עיי' תוס' בכורות דף ג"ב ע"ב (ד"ה הקדש עליו): **תוס'** **ד"ה אומדין כו'** **אע"פ** **שאניו רשאי**. תוס' המורה דף (לא) [לב ע"א] (ד"ה מקדישין):

רוצה ליתן להמתנבד בשור זה שימתן לו שיתנו לו להעלותו עולה בזמן משמרתו כדי שיזכר בעורו כמו שאותו חיה היה נותן לו כך וכך יתן זה והחרמיו לכהנים והור קדשי קדשים: [שאניו רשאי.] שאינו חייב כלום. [כלומר] כיון שאינו חייב באחריותו אינו נותן דמי כלול אלא שותב הנאתו כדאמרן: ובין קדשים קלים כיצד. חבבור שהוא בירשות ישראל בין הם ובין בעל כוון מחריטין אותו שותב הנאתו ולא דמי כלול מום מחריטין אותו שותב הנאתו כדאמרן: וביצד פורין אותו כלומר כיצד שמיין שותב הנאתו אומדיים כמה אדם מישיראל רוצה ליתן בבכור זה לבעליו שינתנו לבן בתו כהן או לבן אחותו כהן כן יתן זה והשרחריו לכהנים: